

Spor Yönetiminde Kriz Yönetimi ve Liderlik Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme

MSc Şükran Dertli¹

Özet

Küresel ölçekte yaşanan sosyo-ekonomik dalgalanmalar, doğal afetler, sağlık krizleri ve teknolojik dönüşümler; spor organizasyonlarını giderek daha karmaşık ve belirsiz bir yönetim ortamıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu bağlamda, spor yönetiminde kriz yönetimi ve liderlik kavramları, organizasyonların sürdürülebilirliği açısından kritik bir önem arz etmektedir. Kriz dönemlerinde etkili karar alma, hızlı aksiyon geliştirme ve paydaşlarla güven temelli iletişim kurma, liderlerin temel sorumlulukları arasında yer almaktadır. Bu çalışma, spor yönetimi alanında kriz yönetimi uygulamalarını ve liderlik yaklaşımlarını kavramsal bir çerçevede ele alarak, mevcut literatürü analiz etmeyi ve etkili stratejileri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Çalışmada; liderlik türlerinin (örneğin dönüşümcü, durumsal, etik liderlik) kriz süreçlerine olan katkıları, kriz öncesi hazırlıklar, kriz anı yönetimi ve kriz sonrası toparlanma stratejileri irdelenmiştir. Aynı zamanda pandemi süreci gibi güncel örnekler üzerinden, spor organizasyonlarının bu tür krizlerle nasıl başa çıktıkları ve hangi liderlik becerilerinin öne çıktığı değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, spor yöneticilerinin yalnızca operasyonel başarıyı değil, aynı zamanda psikolojik dayanıklılığı ve kurumsal uyumu da gözetken bütüncül bir liderlik anlayışına sahip olmaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, spor organizasyonlarının krizlere karşı dirençli yapılar oluşturabilmesi için stratejik liderlik ve proaktif kriz yönetimi uygulamaları hayati bir rol oynamaktadır.

1 Atatürk Üniversitesi, Spor Yönetimi Bölümü, Erzurum, Türkiye, sukrandertli25@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9901-5349

GİRİŞ

Spor, günümüzde sadece bir fiziksel etkinlik olmanın ötesinde, çok yönlü bir kültür haline gelmiş ve gerek rekreasyonel gerekse performans amaçlı birçok alanda kendine yer bulmuştur (Budak, 2023). Spor organizasyonlarının gelişen spor potansiyeli ve küresel dinamikler doğrultusunda daha profesyonel yönetim anlayışlarına ihtiyaç duyduğu açıktır. Bu bağlamda, spor yöneticilerinin yalnızca işlerini sevmelerinin yanı sıra, kişisel becerilere, deneyime, mesleki bilgiye ve spor yöneticiliği eğitimine sahip olmaları gerekmektedir (Yetim ve Şenel, 2001). Son yıllarda spor organizasyonlarının yönetimi, yalnızca işin gerekliliklerini yerine getirmekle kalmayıp, aynı zamanda etkin bir liderlik anlayışı ve güçlü bir kriz yönetimi stratejisi gerektiren karmaşık bir süreç haline gelmiştir. Spor yöneticileri, sadece organizasyonel başarıyı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda kriz anlarında stratejik kararlar alarak, kulüplerin sürdürülebilirliğini ve uzun vadeli başarısını güvence altına almak zorundadır. Bununla birlikte, spor kulüpleri, kriz yönetimi yapılarının önemini sıklıkla göz ardı etmekte ve bu stratejileri maddi bir yük olarak görmekte, bu durum ise kriz anlarında etkili bir yönetim sağlanamamasına yol açmaktadır (Dinçer, 2009). Oysa etkin bir kriz yönetimi yapısı, spor kulüplerinin sürdürülebilirliklerini artıracak ve uzun vadede başarılarını güvence altına alacaktır (Kandil ve Budak, 2024a) Spor organizasyonlarında liderlik ve kriz yönetimi uygulamaları, organizasyonel başarıyı sürdürebilmek için kritik bir öneme sahiptir (Kandil ve Budak, 2024b), ancak bu uygulamaların etkinliği ve bütünlük bir strateji olarak uygulanması üzerine yapılan araştırmalar hâlâ sınırlıdır.

Sporun öneminin arttığı günümüzde, spor yöneticisinin organizasyonlarda iş akışını sağlaması ve liderlik anlayışını ekibe yansıtması önemli bir rol oynamaktadır. Liderlik vasfına sahip spor yöneticileri, karar alma, planlama ve organizasyon konularında büyük etkiye sahiptir (Buyrukoğlu ve Şahin, 2022), (Alaeddinoğlu, 2024). Spor organizasyonlarında liderlik ve kriz yönetimi uygulamaları, organizasyonel başarıyı sürdürebilmek için kritik öneme sahiptir. Liderlik, sadece karar alma süreçlerinde değil, aynı zamanda takım içindeki ilişkilerin güçlendirilmesi, motivasyonun artırılması ve verimli bir çalışma ortamının oluşturulmasında da belirleyici bir faktördür. Etkili liderlik davranışları, insan kaynakları yönetimi uygulamalarını olumlu yönde etkileyebilirken, insan kaynakları yönetimi de liderlik pratiğini dönüştürebilir (Tadesse vd., 2024). Akpınar (2023) tarafından yapılan bir incelemeye göre, sporda liderlik konusunun bibliyometrik analizine dair önemli bir eksiklik bulunmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu çalışma spor yönetimi alanında liderlik ve kriz yönetimi üzerine mevcut literatürü derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, spor yönetimi literatüründe bu

alandaki bilgi boşluklarını doldurmayı hedeflemekte ve özgün bir yaklaşım sunmaktadır. Özellikle spor yönetiminde liderlik ve insan kaynakları yönetimi uygulamalarının organizasyonel başarıya katkı sağlama biçimleri ile kriz yönetimi stratejilerinin etkinliğini artıran unsurların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu hedef doğrultusunda, bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak Web of Science (WoS) veri tabanındaki çalışmalar taranmış ve elde edilen bulgularla spor yönetimi ve liderliği alanındaki araştırmaların evrimi, mevcut boşluklar ve gelecekteki araştırma olanakları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmanın, kriz yönetimi ile liderlik uygulamaları arasındaki etkileşimi analiz ederek, bu iki uygulamanın spor organizasyonlarında daha etkili bir şekilde nasıl kullanılabileceğine dair önemli katkılar sağlaması beklenmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışma, spor yönetimi ve liderliği alanındaki çalışmaları incelemek amacıyla bibliyometrik analiz yöntemi kullanmıştır. Bibliyometrik analiz yöntemi, bilimsel araştırmaların gelişim düzeyini artırmaya katkı sağlayan ve disiplinler arası bir temel oluşturan bir araç olarak tanımlanmaktadır (Samice ve Chabowski, 2012). Bu noktada alanyazın taraması, Web of Science (WoS)'da yer alan çalışmalar üzerinden yapılmıştır. Şekil 1'deki gibi terimler kullanılarak taranmıştır.

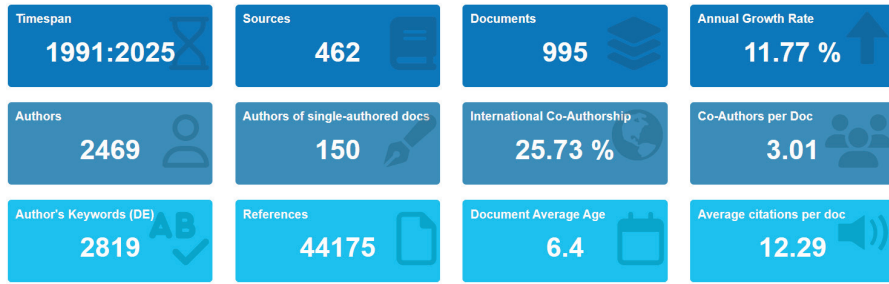

Şekil 1. WoS Tarama Sorgusu

Elde edilen veriler, Bibliometrix R yazılımı aracılığıyla analiz edilmiştir. Bu analizde, yıllık bilimsel üretim, yıllık ortalama atıflar, trend konuları, kelimelerin ağaç haritası ve sorumlu yazarların ülkeleri gibi parametreler incelenmiştir. Bu analiz sonucunda, spor yönetimi ve liderliği üzerine yapılan çalışmaların hangi alanlarda yoğunlaştığı, hangi teorik yaklaşımların öne çıktığı ve hangi konularda araştırma eksikliklerinin olduğu belirlenmiştir.

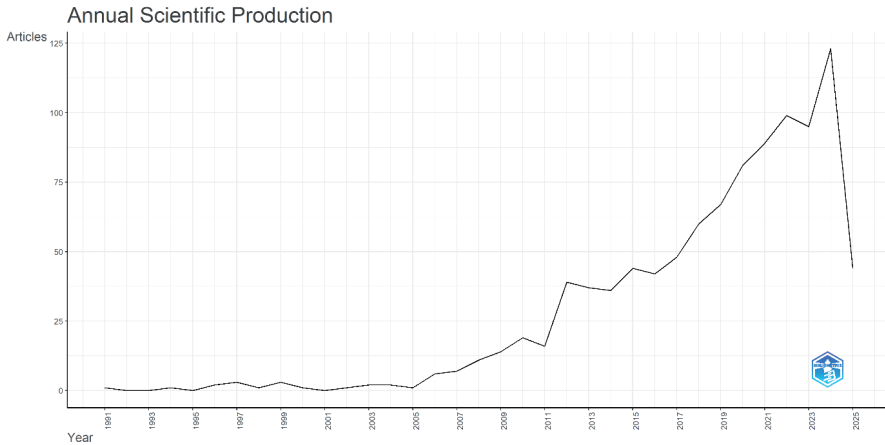
BULGULAR

Bu bölümde spor yönetiminde kriz yönetimi ve liderlik üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmalara ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

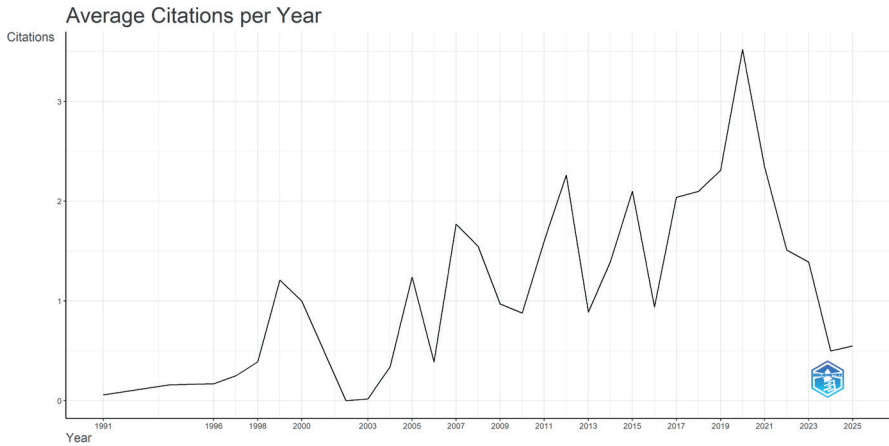
Şekil 2. Ana Bilgiler

Şekil 2 spor yönetiminde kriz yönetimi ve liderlik üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmaların, 1991 yılından itibaren önemli bir gelişim göstermektedir. Bu alanda yayımlanan toplam 995 belge, yıllık %11.77 oranında bir büyüme kaydetmiştir. Araştırmaların genel yaş ortalaması 6.4 yıl olup, literatürün güncelliği yüksek bir seviyededir. Belgeler, toplamda 44.175 atıf almış olup, her bir belgenin ortalama 12.29 atıf aldığı gözlemlenmektedir. Bu da araştırmaların akademik dünyada önemli bir etkiye sahip olduğunu ve sıkça referans alındığını göstermektedir. Çalışmalarda yer alan 2469 yazar, ortalama olarak her bir belgeye 3.01 yazar katkı sağlamış, bu da işbirlikçi bir araştırma yaklaşımını yansıtmaktadır. Ayrıca, uluslararası işbirliği oranı %25.73 seviyesinde olup, bu alandaki çalışmaların küresel bir perspektife sahip olduğunu ve uluslararası düzeyde etkileşimde bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 3. Yıllık Bilimsel Üretim

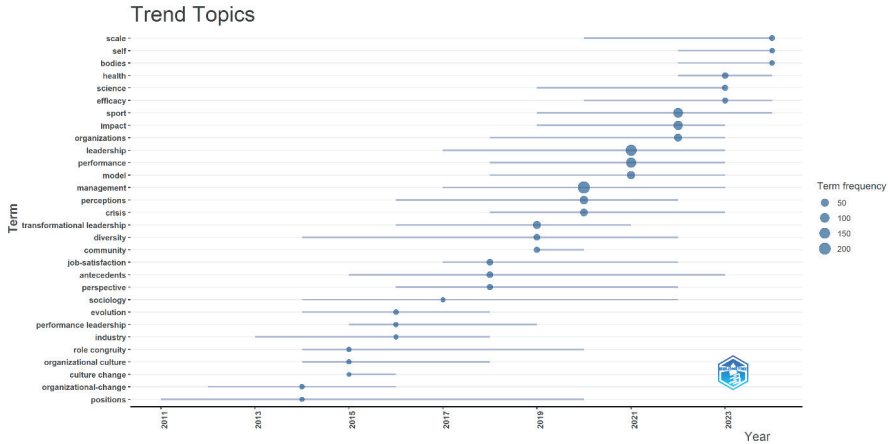
Şekil 3 yıllık bilimsel üretim verileri, spor yönetiminde kriz yönetimi ve liderlik konularına olan akademik ilgiyi açıkça ortaya koymaktadır. 1991 yılında bu alanda yalnızca 1 makale yayımlanmışken, 1992 ve 1995 yıllarında herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak, 1996'dan itibaren belirgin bir artış görülmeye başlanmıştır. 2000'li yıllarda yıllık makale sayıları genellikle 1 ile 7 arasında değişmişken, 2010 yılı itibarıyla ciddi bir yükseliş gözlemlenmiştir. 2010'dan sonra yıllık makale sayılarında sürekli bir artış yaşanmış ve 2020 yılı itibarıyla 81 makale yayımlanmıştır. 2022 yılında ise bu sayı 99'a ulaşmıştır. 2024 yılı itibarıyla ise bilimsel üretim 123 makale ile zirve yapmış ve 2025 yılında da 44 makale yayımlanmıştır. Bu artış, konuya olan ilginin giderek arttığını ve kriz yönetimi ile liderlik üzerine yapılan çalışmalara olan akademik taleplerin hızla büyüdüğünü göstermektedir. Özellikle son 10 yılda gözlemlenen bu hızlı artış, spor yönetimindeki kriz ve liderlik alanındaki teorik ve pratik uygulamaların önem kazandığını ve bu alandaki bilimsel literatürün giderek genişlediğini ortaya koymaktadır.

Şekil 4. Yıllık Ortalama Atıflar

Şekil 4'te yer alan yıllık ortalama atıflar verileri, spor yönetimi alanındaki kriz yönetimi ve liderlik çalışmaları üzerine yapılan akademik araştırmaların etki düzeyini ve literatürdeki görünürlüğünü değerlendirmek açısından önemli göstergeler sunmaktadır. 1991 yılında yalnızca 1 makale yayımlanmış olup, bu makale ortalama 2 atıf almıştır. Bu dönemdeki çalışmaların etki düzeyi görece düşükken, sonraki yıllarda bilimsel üretimin artışıyla birlikte atıf sayılarında da belirgin bir artış gözlemlenmiştir. Özellikle 1999 yılı, 3 makale yayımlanmış ve bu çalışmalar ortalama 32.67 atıf alarak dikkate değer bir etki kaydetmiştir. 2000'li yılların başında, özellikle 2002 yılı hariç,

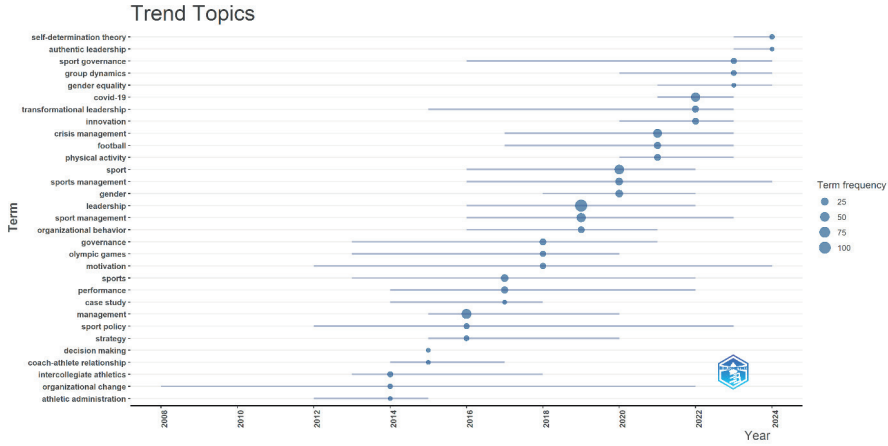
atıf sayılarında önemli bir artış gözlemlenmiştir. 2005 yılında yayımlanan 1 makale ortalama 26 atıf alarak yüksek bir akademik etki oluşturmuştur. 2010 yılı itibarıyla ise atıf sayılarında daha düzenli bir artış görülmeye başlanmış ve 2012 yılında yayımlanan 39 makale ortalama 31.59 atıf almıştır. Bu durum, alandaki literatürün daha fazla referans almaya başladığının ve akademik etki düzeyinin arttığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. 2015 yılından itibaren yıllık atıf sayılarında dalgalanma gözlemlense de, 2020 yılına kadar ortalama atıflar genellikle 20'nin üzerinde kalmıştır. 2020 yılında yayımlanan 81 makale ortalama 21.14 atıf alırken, 2021 ve 2022 yıllarında bu değer 10'un altına düşmüş, bu durum alandaki literatürün daha özgün ve spesifik konulara odaklanmaya başladığını gösterir niteliktedir. 2024 yılı itibarıyla yayımlanan 123 makale yalnızca ortalama 1 atıf almış olup, bu yılın verileri henüz geniş çapta referans almadığını ortaya koymaktadır. Ancak bu durum, zamanla değişebilecek bir trend olup, 2025 yılında yayımlanan 44 makalenin daha fazla atıf alması beklenmektedir. Tüm bu durumlarda, spor yönetimi ve kriz yönetimi alanındaki araştırmaların etkisinin zaman içinde artmasına rağmen, son yıllarda yayımlanan yeni çalışmalar daha sınırlı bir etkiye sahip olduğunu gözler önüne sermiştir.

Şekil 5. Anahtar Kelime Artırının Trend Konuları

Şekil 5 spor yönetiminde kriz yönetimi ve liderlik üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmaların anahtar kelimelerinin yıllar içinde nasıl değiştiğini ve hangi konuların daha fazla odak noktası haline geldiğini göstermektedir. Örgütsel değişim (2012-2016), örgüt kültürü (2014-2018) ve kültür değişimi (2015-2016) gibi terimler, organizasyonel yapılar ve kültürel adaptasyonların ön plana çıktığı alanlarda yapılan araştırmaları göstermektedir.

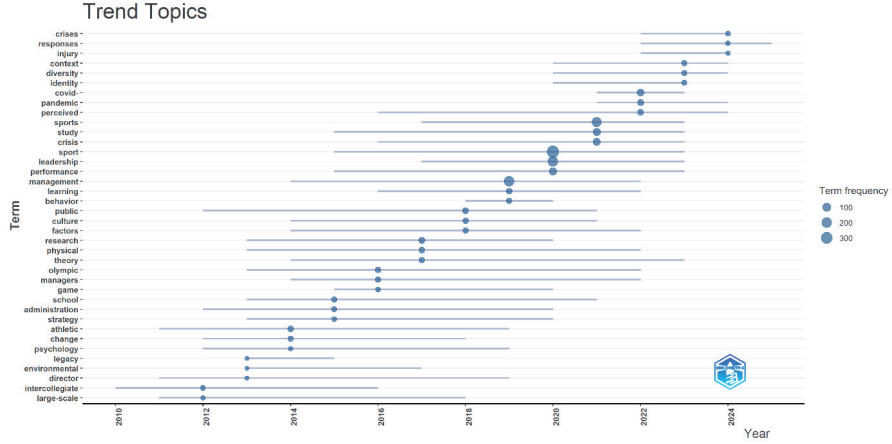
Bu konular, organizasyonların değişen çevre koşullarına uyum sağlama ve kültürel dönüşüm süreçlerine odaklanmaktadır. Evrim (2014-2018) ve endüstri (2013-2018), spor sektöründeki değişim ve gelişimleri analiz eden araştırmaların arttığını göstermektedir. Spor endüstrisinde evrilen modeller, sektördeki organizasyonel yapıların nasıl değiştiğine dair önemli bulgular sunmaktadır. Performans liderliği (2015-2019), spor organizasyonlarında liderlerin performans üzerindeki etkilerini inceleyen bir araştırma konusudur. Liderlerin performans üzerindeki etkisi, organizasyonel başarıyı doğrudan etkileyen faktörlerden biridir. Sosyoloji (2014-2022), spor yönetiminde toplumsal yapıların ve sosyal dinamiklerin önemli bir rol oynadığını vurgulayan bir diğer önemli trendtir. Bu terim, sporun toplumsal bağlamını ve bu bağlamdaki değişimleri anlamak için kullanılan bir araştırma alanını işaret etmektedir. İş memnuniyeti (2017-2022) ve öncüller (2015-2023), çalışanların ve sporcuların organizasyonlarda daha verimli olabilmeleri için gerekli olan motivasyonel faktörleri ele alan önemli konulardır. Bu çalışmalar, organizasyonlardaki iş memnuniyeti ile performans arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Dönüşümsel liderlik (2016-2021) ve liderlik (2017-2023), liderlik stillerinin organizasyonlar üzerindeki etkisini inceleyen ve spor yöneticiliği literatüründe önemli bir yer tutan araştırma konularıdır. Liderlik ve dönüşümcü liderlik, spor organizasyonlarında başarıya ulaşmada kritik bir faktördür. Spor (2019-2024), spor yönetimi (2016-2024) ve spor politikası (2012-2023), sporun hem organizasyonel hem de stratejik açıdan yönetilmesini inceleyen konulardır. Bu terimler, spor yönetiminde yenilikçi yaklaşımları ve stratejilerin nasıl şekillendiğini göstermektedir. COVID-19 (2021-2023), pandeminin spor dünyasına etkileri üzerine yapılan araştırmaları yansıtmaktadır. Bu dönem, spor organizasyonlarının krize karşı nasıl tepki verdiğini, adaptasyon süreçlerini ve sağlık politikalarını kapsayan önemli bir araştırma alanı olmuştur. Son olarak, kriz (2018-2023), spor yönetimi ve organizasyonlarındaki krizlerin nasıl yönetildiğini ve bu süreçlerdeki liderlik ve stratejik yaklaşımları inceleyen çalışmaları ifade etmektedir. Kriz yönetimi, özellikle pandemi gibi olağanüstü durumlarda büyük önem kazanmıştır.

Şekil 6. Yazar Anahtar Kelimelerinin Trend Konuları

Şekil 6’da yer alan yazar anahtar kelimelerinin trend konuları, spor yönetiminde kriz yönetimi ve liderlik üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmalarının son yıllarda öne çıkan araştırma alanlarını kapsamaktadır. Bu konular, özellikle organizasyonel yapılar, liderlik, performans, spor politikaları ve kriz yönetimi gibi kritik alanlara odaklanmaktadır. Üniversitelerarası atletizm (2013-2018) ve atletik yönetim (2012-2015) gibi kavramlar, sporun eğitimsel ve yönetsel yönlerine dair literatürdeki gelişmeleri göstermektedir. Bu alanlar, sporun organizasyonel yapısını ve sporcuların yönetimini araştıran çalışmalara ilham vermiştir. Antrenör-sporcu ilişkisi ise, 2014-2017 yılları arasında, sporcuların gelişiminde kritik bir faktör olarak daha fazla araştırılmaya başlanmıştır. Yönetmek (2015-2020) ve spor yönetimi (2016-2024) gibi anahtar kelimeler, organizasyonel yapıları ve yönetim stratejilerini konu alan araştırmaların arttığını göstermektedir. Aynı zamanda, spor politikası ve strateji gibi terimler de (2012-2023 yıllarında) araştırmaların bir parçası olmuş, sporun daha geniş bir çerçevede ele alınmasını sağlamıştır. Bu konular, spor endüstrisinin politikalarına ve yönetim stratejilerine dair derinlemesine bir anlayışa olanak tanımaktadır. Liderlik (2016-2022) ve dönüşümsel liderlik (2015-2023) konuları ise, spor yönetiminde liderlik tarzlarının etkilerini anlamak adına önemli bir literatür alanı haline almıştır. Bu alandaki araştırmalar, liderlerin sporcular ve organizasyonlar üzerindeki etkilerini araştırmaktadır. COVID-19 (2021-2023) ve futbol (2017-2023) gibi kavramlar, spor dünyasında önemli bir etki yaratan güncel olayların analizine işaret etmektedir. Özellikle pandeminin spor yönetimi üzerindeki etkisi, araştırmalarda geniş bir yer tutmaktadır. Ayrıca kriz yönetimi (2017-2023) ve fiziksel aktivite (2020-2023) gibi kavramlar

da, sağlık ve kriz dönemlerinde sporun rolünü inceleyen çalışmaların arttığını göstermektedir. Son olarak, cinsiyet (2018-2022) ve cinsiyet eşitliği (2021-2024) gibi konular, spor dünyasında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın sporunun daha fazla önem kazandığını göstermektedir. Tüm bu trendler, spor yönetimi ve kriz yönetimi alanındaki literatürün, sosyal, organizasyonel ve sağlıkla ilgili birçok yönü kapsadığını ve bu alanların her geçen yıl daha fazla multidisipliner bir yaklaşımla incelendiğini göstermektedir.

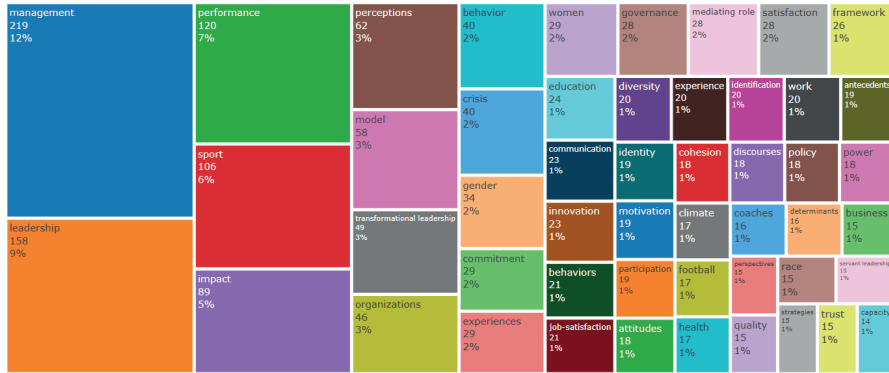

Şekil 7. Başlıkların Trend Konuları

Şekil 7 spor yönetiminde kriz yönetimi ve liderlik üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmaların trend konuların zaman içindeki değişimini ve araştırma odaklarını yansıtmaktadır. Üniversitelerarası (2010-2016), sporun eğitim ve üniversite düzeyindeki organizasyonel yapılarıyla ilgili araştırmaları gösteren önemli bir trenddir. Bu konu, üniversiteler arası spor etkinliklerinin ve yönetim stratejilerinin gelişimine dair literatürdeki ilgiyi göstermektedir. Büyük ölçekli (2011-2018) ve atletik (2011-2019), spor organizasyonlarının daha geniş ölçekli yapılar ve büyük organizasyonel yapılar içerisinde nasıl yönetildiğini ve atletik faaliyetlerin stratejik yönlerini ele alan konulardır. Bu terimler, büyük spor etkinliklerinin organizasyonu ve yönetimi üzerine yapılan çalışmaların arttığını göstermektedir. Müdür (2011-2019) ve yöneticiler (2014-2022), spor organizasyonlarındaki yönetici rolleri ve liderlik süreçlerini inceleyen önemli araştırma alanlarıdır. Bu başlıklar, spor yönetiminde liderlik ve yöneticilerin organizasyonel başarı üzerindeki etkilerini tartışmaktadır. Çevresel (2013-2017) ve miras (2013-2015), spor organizasyonlarının çevresel faktörlerden nasıl etkilendiğini ve organizasyonel mirasın sporendüstrisine etkilerini araştıran önemli konulardır.

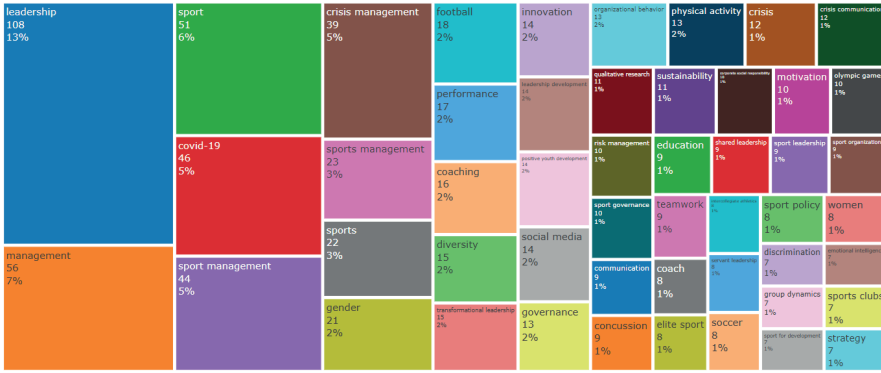
Bu konular, sürdürülebilirlik ve çevre dostu spor politikalarının önemini vurgulamaktadır. Psikoloji (2012-2019), spor psikolojisi ve sporcuların psikolojik durumları üzerindeki araştırmaların arttığını göstermektedir. Psikolojik faktörler, sporcuların performanslarını ve davranışlarını etkileyen önemli unsurlardır. Okul (2013-2021) ve öğrenme (2016-2022), eğitim ve öğretim süreçlerinin spor yönetimindeki rolünü inceleyen konulardır. Bu terimler, spor yönetiminin eğitimsel boyutunu ve öğrenme süreçlerinin organizasyonlar üzerindeki etkisini ele almaktadır. Strateji (2013-2020) ve yönetim (2012-2020), spor organizasyonlarının stratejik yönlerini ve yönetim süreçlerini inceleyen başlıklardır. Bu konular, organizasyonel başarının temel taşlarını oluşturan stratejik planlamayı ve yönetim yaklaşımlarını analiz etmektedir. Olimpiyat (2013-2022), olimpiyat oyunlarının organizasyonu ve etkileri üzerine yapılan çalışmaları yansıtmaktadır. Olimpiyatlar, küresel spor etkinlikleri ve bu etkinliklerin organizasyonel, kültürel ve ekonomik etkileri üzerine yapılan araştırmalarla ilgilidir. Performans (2015-2023) ve spor (2017-2023), spor organizasyonlarının performans değerlendirme süreçlerini ve genel olarak sporun yönetimini konu alan araştırma alanlarıdır. Bu terimler, sporun başarısını ölçme ve geliştirme üzerine yapılan çalışmalara dair bir eğilim göstermektedir. Kriz (2016-2023), kriz yönetimi ve spor organizasyonlarında krizlere nasıl müdahale edildiği ile ilgili önemli bir trendi işaret etmektedir. Kriz yönetimi, spor organizasyonlarının sürdürülebilirliğini ve uzun vadeli başarısını etkileyen kritik bir konu olmuştur. Kovid-19 (2021-2023) ve pandemi (2021-2024), özellikle son yıllarda spor organizasyonları üzerindeki COVID-19 pandemisinin etkilerini inceleyen çalışmalara odaklanmaktadır. Pandemi, spor dünyasında büyük değişikliklere yol açmış ve bu süreçteki yönetim stratejileri üzerine yapılan araştırmalar artmıştır. Algılanan (2016-2024) ve çeşitlilik (2020-2024), spor organizasyonlarındaki algıların ve çeşitliliğin nasıl şekillendiğine dair araştırmaların arttığını göstermektedir. Bu başlıklar, spor yönetimindeki toplumsal ve kültürel çeşitliliği ele almaktadır. Son olarak, cevaplar (2022-2025), organizasyonların kriz veya zorluk durumlarına nasıl tepki verdiğini ve bu süreçteki yönetim stratejilerini tartışan araştırmaları içermektedir. Bu başlıklar, spor yönetimi ve kriz yönetimi alanındaki trend konuların çeşitliliğini ve bu konuların zaman içindeki gelişimini yansıtmaktadır. Araştırmalar, spor organizasyonlarının karşılaştığı değişen çevresel, ekonomik ve kültürel faktörlere uyum sağlama süreçlerini ve bu faktörlerin organizasyonel başarı üzerindeki etkilerini derinlemesine incelemektedir.

bulguları içermektedir. Sürdürülebilir (2020-2024) ve sürdürülebilirlik temaları, spor organizasyonlarında çevresel ve toplumsal sürdürülebilirliğin artan önemini vurgulamaktadır. Bu başlık, sporun çevresel etkilerinin yönetilmesi ve organizasyonların daha sürdürülebilir hale gelmesi üzerine yapılan araştırmaların trendlerini göstermektedir. Amatör (2021-2024), anlamlı (2021-2025) gibi terimler, sporun sosyal ve kültürel boyutlarına dair yapılan araştırmalara işaret etmektedir. Bu konular, sporun sosyal etkileri, toplumsal eşitlik, kimlik ve anlamlılık gibi konuları gündeme getirmektedir.

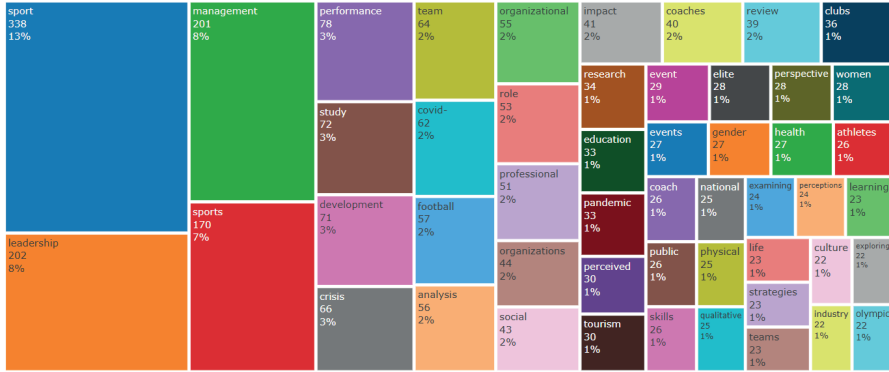
Şekil 9. Anahtar Kelime Artı'nın Açık Haritası

Şekil 9, spor yönetimi alanında kriz yönetimi ve liderlik üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmaların temel odak noktalarını ve konularını ortaya koymaktadır. En yüksek sıklıkla karşımıza çıkan yönetmek, liderlik ve performans terimleri, bu alanlarda yapılan çalışmaların büyük kısmının organizasyonel yönetim ve liderlik üzerine yoğunlaştığını göstermektedir. Spor ve futbol gibi terimler ise spor yönetimi ve ilgili disiplinlerde yapılan araştırmaların odak noktasını işaret etmektedir. Bunun yanında, kriz ve darbe gibi kavramlar, spor organizasyonları ve yönetimi sırasında karşılaşılan zorlukları ve bu durumların nasıl ele alındığını vurgulamaktadır. Cinsiyet, kadınlar ve ırk gibi terimler, spor dünyasında toplumsal cinsiyet ve çeşitlilikle ilgili çalışmalara odaklanırken, eğitim, yenilik ve memnuniyet gibi terimler ise organizasyonel gelişim, eğitim süreçleri ve çalışan memnuniyeti üzerine yapılan araştırmaları yansıtmaktadır. Bu anahtar kelimeler, spor yönetimi ve liderlik üzerine yapılan akademik çalışmaların hangi temel konulara odaklandığını ve bu alanlardaki gelişim süreçlerini anlamamıza olanak sağlamaktadır.

Şekil 10. Yazar Anahtar Kelimelerinin Ağaç Haritası

Şekil 10, spor yönetimi ve liderlik üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmaların anahtar kelimelerinin ağaç haritasını göstermektedir. En yüksek sıklıkla karşımıza çıkan liderlik, yönetim ve spor terimleri, bu alanlarda yapılan araştırmaların büyük kısmının organizasyonel yönetim, liderlik gelişimi ve spor yönetimi üzerine yoğunlaştığını göstermektedir. Covid-19, kriz yönetimi ve kriz iletişimi gibi kavramlar, spor dünyasında pandemi ve kriz zamanlarında karşılaşılan zorluklar ile bu zorlukların nasıl ele alındığını vurgulamaktadır. Spor yönetimi, spor organizasyonları ve spor politikası gibi terimler ise sporla ilgili strateji ve yönetim üzerine yapılan araştırmaların odağını işaret etmektedir. Ayrıca, çeşitlilik, cinsiyet, kadınlar ve ayrımcılık gibi terimler, spor dünyasında toplumsal cinsiyet eşitliği, çeşitlilik ve ayrımcılıkla mücadeleyle odaklanan çalışmaları yansıtmaktadır. Liderlik gelişimi, pozitif gençlik gelişimi ve takım çalışması gibi anahtar kelimeler, spor ve gençlik üzerine yapılan eğitim ve gelişim çalışmalarının önemini ortaya koymaktadır. Bu anahtar kelimeler, spor yönetimi ve liderlik üzerine yapılan akademik çalışmaların hangi temel konulara odaklandığını ve bu alandaki gelişim süreçlerini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

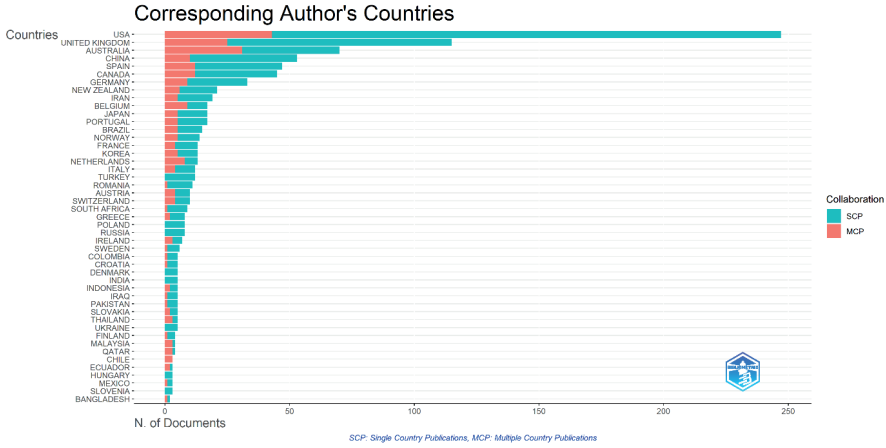
Şekil 11. Başlıkların Ağaç Haritası

Şekil 11, spor yönetimi ve liderlik üzerine yapılan akademik çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimelerin ağaç haritasını göstermektedir. Bu harita, spor (338), liderlik (202), yönetim (201) ve sporlar (170) gibi terimlerin yüksek sıklıkla yer aldığını göstererek, araştırmaların büyük çoğunluğunun spor yönetimi, liderlik ve organizasyonel yönetim üzerine odaklandığını ortaya koymaktadır. Kriz (66), covid-19 (62) ve pandemi (33) gibi terimler, spor organizasyonlarında yaşanan zorluklar ve bu zorluklara karşı alınan önlemleri vurgulamaktadır. Futbol (57), atletler (26), antrenörler (40) ve takımlar (64) gibi terimler, özellikle takım sporları ve sporcuların performansına yönelik yapılan çalışmalara dikkat çekmektedir. Ayrıca, sosyal (43), sağlık (27), kadınlar (28), cinsiyet (27) ve topluluk (26) gibi terimler, spor dünyasında toplumsal cinsiyet, eşitlik ve sosyal etkilerin incelendiği çalışmalara yönelik artan bir ilgiyi göstermektedir. Eğitim (33), araştırma (34), stratejiler (23), etkinlikler (29), organizasyonlar (44) gibi terimler ise, spor yönetimi ve liderliğinde kullanılan yaklaşımlar, stratejiler ve eğitim süreçlerini işaret etmektedir. Bu anahtar kelimeler, spor yönetimi ve liderlik üzerine yapılan akademik çalışmaların hangi temel konulara odaklandığını ve bu alandaki trendleri anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Şekil 12. Özetlerin Ağaç Haritası

Şekil 12, spor yönetimi ve liderlik üzerine yapılan akademik çalışmalarına ilişkin temel anahtar kelimelerinin ağaç haritasını sunmaktadır. En yüksek sıklıkla karşımıza çıkan terimler arasında spor, yönetim, liderlik ve sporlar gibi kavramlar yer almaktadır, bu da spor yönetimi ve liderlik üzerine yapılan araştırmaların yoğunluğunu ortaya koymaktadır. Araştırma, çalışma ve bulgular gibi terimler, yapılan çalışmaların veri toplama, analiz ve sonuç elde etme süreçlerine dair vurgular yapıldığını göstermektedir. Performans, takım, antrenörler ve sporcular gibi terimler, özellikle sporcuların ve takımların performansını artırmaya yönelik çalışmaların odağını yansıtmaktadır. Ayrıca, kriz, sonuçlar ve etki gibi kavramlar, spor organizasyonlarında karşılaşılan zorluklarla başa çıkmak ve bu zorlukların etkilerini incelemek üzerine yapılan araştırmaların önemini ortaya koymaktadır. Sosyal, sağlık ve kadınlar gibi terimler, spor dünyasında toplumsal cinsiyet, sosyal etki ve sağlık konularına olan ilginin arttığını göstermektedir. Eğitim, yöneticiler, stratejiler ve liderler gibi terimler ise, spor organizasyonlarında liderlik gelişimi, eğitim süreçleri ve stratejik yaklaşımlar üzerine yapılan çalışmaları işaret etmektedir. Bu anahtar kelimeler, spor yönetimi ve liderlik konularında yapılan akademik araştırmaların kapsamını ve gelişen trendlerini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Şekil 13. Sorumlu Yazarların Ülkeleri

Şekil 13, spor yönetimi ve liderlik üzerine yapılan akademik çalışmaların sorumlu yazarlarının ülkelerini incelemektedir. ABD, yayımlanan çalışmalarıyla en fazla katkısı sağlayan ülke olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, ABD'nin araştırma merkezlerinin büyüklüğü ve geniş akademik ağı ile ilişkilendirilebilir. Birleşik Krallık ve Avustralya ise sırasıyla önemli katkılar sağlamaktadır. Avustralya'daki çalışmaların büyük bir kısmı çok yazarlı olarak gerçekleştirilmiştir, bu da ülkedeki araştırmaların büyük kısmının iş birliğiyle yapıldığını göstermektedir. Çin, İspanya ve Kanada gibi ülkeler de spor yönetimi araştırmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Belçika'da ise yayımlanan çalışmalarının büyük bir kısmı çok yazarlı olup, bu da iş birliği odaklı bir araştırma yaklaşımının hakim olduğunu göstermektedir. Türkiye ise daha düşük bir katkı sağlarken, bu çalışmaların çoğu tek yazarlı olup, Türkiye'deki araştırmaların daha bağımsız bir şekilde yapıldığını yansıtmaktadır. Daha küçük araştırma üretimine sahip olan bazı ülkelerde ise iş birliği oranları dikkat çekicidir. Meksika, Kolombiya ve Endonezya gibi ülkelerde yapılan çalışmaların büyük kısmı çok yazarlıdır. Bu durum, bu ülkelerde uluslararası iş birliği ve kolektif araştırma anlayışının geliştiğini göstermektedir. Genel olarak, bu veriler, spor yönetimi ve liderlik alanındaki araştırmaların küresel düzeyde farklı dinamikler sergilediğini ve her ülkenin araştırma üretimi açısından kendine özgü eğilimlere sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Spor yönetimi ve liderliği alanında yapılan akademik çalışmaların evrimi, bu disiplinin gelişen küresel dinamiklere ve toplumsal ihtiyaçlara nasıl adapte olduğunu göstermektedir. 1991 yılında bu alandaki yalnızca tek bir çalışma

ile başlayan bilimsel üretim, zaman içinde büyük bir artış göstermiştir. Özellikle 2010 sonrası dönemde, spor yönetimi ve liderliği üzerine yapılan araştırmalar hızla çoğalmış ve bu çalışmalar, spor organizasyonlarındaki liderlik, kriz yönetimi, organizasyonel yapıların etkisi gibi geniş bir yelpazede derinleşmiştir. Bu çalışmalar, özellikle COVID-19 pandemisi gibi küresel krizlerin, spor organizasyonlarının işleyişi ve liderlik stratejileri üzerinde önemli değişikliklere yol açtığını ortaya koymaktadır. Pandemi dönemi, liderlik anlayışlarının ve kriz yönetimi yaklaşımlarının yeniden şekillenmesini sağlarken, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği, sürdürülebilirlik ve spor psikolojisi gibi konuların da bu alanda giderek daha fazla öne çıkmasına neden olmuştur. Bu çalışma, spor organizasyonlarında liderlik ve yönetim stratejilerinin, kriz durumları karşısında nasıl evrildiğini ve bu alandaki yenilikçi yaklaşımların önem kazandığını gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla kriz yönetimi, toplumsal cinsiyet eşitliği, spor psikolojisi ve sürdürülebilirlik gibi konular da araştırmaların önemli odak noktaları haline gelmiştir. Bu bağlamda, spor yönetimi ve liderlik konularındaki akademik ilgi, giderek daha multidisipliner bir yaklaşım sergileyerek, yalnızca organizasyonel yönetimi değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve çevresel faktörleri de içermektedir (Dertli & Dertli, 2024). Spor organizasyonları bağlamında, İnsan Kaynakları Yönetimi (İKY) alanı, bir araştırma konusu olarak yeterince gelişmiş görünmemektedir; zira bu alanda yalnızca sınırlı sayıda araştırmacı (Baruch vd.,2024; Surujlal vd., 2024; Chelladurai, 2006) bu konuyu ele almıştır. Çalışmaların büyük çoğunluğu, İKY'nin spor yönetiminde nasıl uygulandığına dair sınırlı bir perspektif sunmuş ve daha geniş bir bağlamda spor organizasyonlarının yönetim sistemlerine entegrasyonu üzerinde yeterince durulmamıştır. Bu eksiklik, spor yönetimi literatüründe önemli bir araştırma boşluğuna işaret etmektedir. Bu bağlamda, gelecekteki araştırmaların, İKY uygulamalarının spor organizasyonlarının genel yönetim yapılarıyla nasıl entegre edilebileceğini incelemeye odaklanması gerektiği açıktır (Biricik, 2020).

Sonuç olarak, spor yönetimi ve liderliği konusundaki akademik literatür, giderek daha multidisipliner bir hal almış, yalnızca yönetsel değil, aynı zamanda kültürel, toplumsal ve çevresel faktörlerin de dikkate alındığı bir perspektife evrilmiştir. Bu alandaki gelecekteki çalışmalar, spor organizasyonlarında kriz yönetimi ve liderlik stratejilerinin pandemi sonrası nasıl evrildiğine odaklanabilir. Özellikle COVID-19'un spor endüstrisindeki kalıcı etkileri ve spor organizasyonlarının krizlere karşı daha dayanıklı hale gelmesi için geliştirilen stratejiler önemli araştırma konuları olacaktır. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitliği ve çeşitlilik gibi konularda yapılan çalışmaların daha da artarak devam etmesi, spor yönetimi alanındaki önemli gelişmeleri yansıtabilir.

Kaynakça

- Alaeddinoğlu, V. (2024). Amatör Sporun Gelişmesinde Belediyeler Spor Liginin Önemi. *Uluslararası Gelişim Akademik Dergisi*, 1(5), 25-33.
- Akpınar, Ö. (2023). Sporda liderlik alanında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 116-132.
- Biricik, Y. S. (2020). Spor yöneticisi adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(3).
- Baruch, Y., Wheeler, K., Zhao, X. (2004): Performance-related pay in Chinese professional sports, in: The International Journal of Human Resource Management, 15, 1, 245–259.
- Budak, D. (2023). Turizm ve sporun geleceği üzerine bir değerlendirme. *Dijital Çağda Spor Araştırmaları* 2, 53.
- Buyrukoğlu, E., & Şahin, H. M. (2022). Spor yönetiminde liderlik ve yeni yaklaşımlar. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(3), 66-75.
- Chelladurai, P. (2006): Human resource management in sport and recreation. 2nd Edition. Human Kinetics
- Dertli, M. E., Dertli, Ş., (2024). Spor Yönetiminde Dijital Dönüşüm: Metaverse ve Teknolojinin Gücü, Alaeddinoğlu, V., Aktaş, B.S., Siner, E., (Beden Eğitimi ve Sporda Akademik Araştırmalar), 83-109, özgür Yayınları
- Diñçer, N. (2019). Spor ve kriz yönetimi. *Sporda Yeni Akademik Çalışmalar*, 111.
- Kandil, N., & Budak, D. (2024a). Pedagojide Antrenör-Öğrenci İlişkisi.
- Kandil, N., & Budak, D. (2024b). Spor endüstrisinde sürdürülebilirlik: zorluklar ve fırsatlar. Özbay, S., Turan, M, Ağırbaş, İ., (Eds), Özgür Yayınları, 43-82
- Samice, S., & Chabowski, B.R (2012). Knowledge Structure in international marketing: A Multi-method bibliometric analysis. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 40(2), 364-386
- Surujlal, J., Hollander, W.J., Singh, C. (2004): Human resources management of professional sports coaches in South Africa: an exploratory study, in: *African Journal for Physical, Health Education, Recreation and Dance*, 9, 3.
- Tadesse, S., Asgedom, T. ve Taddese, A. (2024). Seçilmiş etiyoopya spor federasyonlarında liderlik davranışı ile insan kaynakları yönetimi uygulaması arasındaki ilişki. *Spor Eğitimi ve Bilimleri Araştırması*, 26(1), 9-15.
- Yetim A. ve Şenel Ö. (2001). Türkiye’ de spor yöneticisi yetiştirme faaliyetlerinin görünümü. *Milli Eğitim Dergisi* 150. 40.